

איך יורם טהרלב שיקף את תמצית המהפכה החסידית? מבוסס על לקו"ש ג/902

יורם¹ טהרלב היה אחד המשוררים והמלחינים שעיצבו את האתוס של ישראל. בתור חייל בשירות סדיר, הוא שירת ככתב בעיתון "במחנה" ופעם נשלח לראיין עולים חדשים בגטו המוזנח של רמלה. הוא פגש עולה ממרוקו שהיה מובטל ועצוב. האיש סיפר שהוא נגר במקצועו ושם במרוקו עשה את מה שאהב ואילו בארץ הקודש אין ביקוש ליצירות המיוחדות שלו.

טהרלב התפלא: "חסרה עבודה בנגרות?! כל כך הרבה עולים ואין מי שמזמין ארון, כיסא שולחן ומטבח?!". האיש הזמין אותו לחצר ביתו, הסיר כיסוי מעל כיסא מרהיב שעמד שם ואמר "את זה אני אוהב לעשות ולא משהו אחר". היה שם כיסא עץ לברית מילה, כיסא של אליהו, מרהיב ומגולף.

טהרלב התרגש מהתמימות של האיש, עד שהתיישב לכתוב את אחד השירים האהובים והמוכרים ביותר. הוא הוסיף לו עוד שני בתים דומים, על סנדלר שלא עושה דבר כי חולם לתפור נעליים לאלוהו המבשר ועל בנאי שכונות בירושלים, שחולם להגיש לאלוהו הנביא את אבן הפינה לבית המקדש.

"ברחובנו² הצר, גר נגר אחד מוזר, הוא יושב בצריפו ולא עושה דבר. איש אינו בא לקנות ואין איש מבקר, ושנתיים הוא אינו מנגר. והוא חלום אחד נושא עוד בלבבו לבנות כיסא לאלוהו שיבוא, על כפיו אותו יביא, לאלוהו הנביא ... ברחובנו הצר, גר סנדלר אחד מוזר, הוא יושב בצריפו ולא עושה דבר ... והוא חולם כי נעליים הוא תופר, בן על הרים וְנוֹ רגלי המבשר, על כפיו אותו יביא, לאלוהו הנביא".

למה השיר כל כך מרגש? מדוע מעורר נימים של כמיהה, ששום מאמר או שיעור לא יצליחו להעלות? אולי כי הסיפור מחבר בין **רוח לחומר**. הסיפור יוצר הרמוניה מופלאה בין האמונה והמעש ומספר על אנשים שכל מעשיהם **לשם שמים**. האמונה אינה נשארת יתומה בבית הכנסת, אלא הופכת להיות מקצוע חיים: נגרות לכיסא, תפירת נעליים ואבן פינה לבית המקדש.

למען האמת, זאת שאלה בוערת: איפה האלוקים בחיים עצמם? היכן נמצאת הקדושה במציאות, שתופשת 95 אחוז מחיינו? מה מקומה של הרוח בחיי החול, הפטיש, העט והמחשב?

אנו רוצים להעמיק בגישה - שהיא אולי המהפכה החסידית הכי מהותית: ההבנה שהתכלית היא **לקדש את החומר**. לחצות את הקווים ולתעל את האמונה אל החיים עצמם. לפגוש את החומר, להשתמש בו, ולכוון אותו עצמו אל הקדושה. אנו נציג מהפכה רעיונית הטוענת כי **החומר הוא פוטנציאל אל הקדושה, עוד יותר מאשר הרוח**. החומר נושא רמה של עוצמה רוחנית, שאינה נמצאת אפילו ברוח. כמוכן, לא נסתפק בהצהרות, אלא נעמיק ונדגים זאת ברמה מדעית.

כדי להבין את הדברים, עלינו להקדים את אחת התמיהות שמטרידות כל אדם חושב כבר יותר מ-3000 שנה: **איך מקטינים את הקב"ה? כיצד סוגרים ומצמצמים את השכינה בתוך ארבע קירות?**

אנו רגילים לקרוא בשקיקה את חמש הפרשיות העוסקות במשכן, ללעוס כל פרט ממידות כליו, אבל האמת היא שכל אדם רגיש אמור להזדעק נוכח הנושא: **אלוקים וביתו?!** האינסוף המופשט שאין לו גוף ולא דמות הגוף בתוך ארבע קירות?! כיצד יורדת התורה לפרטי פרטים של חומרים, צבעים ומידות, כאילו האלוקים יכול לשכון רק בתוך עשר אמות ולא עשרים, בכסף ולא זהב?

הבה נזכור מה עשו המשכן והמקדש לאלוקות: **הם עקרו את הקב"ה מכל מקום אחר!** לבנות משכן ומקדש זה לוותר על מקומות אחרים. עד הקמת המשכן היה האלוקים בכל מקום. כשנח ואברהם אבינו רצו לבטא את כיסופי אהבתם לקב"ה, הם עצרו במקום בו עמדו והקימו מזבח לה'. הרי אררט בתורכיה, הנגב הצחיח ובית-אל – היו כולם מקומות ש"לית אתר פנוי מיניה". ואולם בהקמת המשכן נאסרו הבמות, המזבחות הפרטיים, והוגבלה ההקרבה בתוך ארבע קירות.

¹ http://taharlev.com/shirulmad_item_id_11.html

² לחן: יאיר רוזנבלום. כאן בביצועו של יורם גאון: <https://www.youtube.com/watch?v=rBvzIxl0nf8>

זאת התהייה הספונטאנית שפרצה מפייהם של שני הגדולים והנכבדים ביותר, שהצטוו לבנות בית לה': משה רבנו שקיבל את הציווי לבנות את משכן המדבר, ושלמה המלך מול צו בניית בית המקדש³:

1. שמות רבה לד: בשעה שאמר הקב"ה למשה עשה לי משכן, התחיל מתמיה ואומר: כבודו של הקב"ה מלא עליונים ותחתונים והוא אומר עשה לי משכן?! ועוד היה מסתכל ורואה ששלמה עומד ובונה בית המקדש שהוא גדול מן המשכן, ושלמה אומר (מלכים א ח, כז): 'כי האמנם ישב אלוקים על הארץ?! הנה השמים ושמי השמים לא יכלכלוך - אף כי הבית הזה אשר בניתי?!'

וכשם שעולה התמיהה ביחס לבניית הבית בכלל, כך היא צצה ביחס לכלים השונים שנבנו בבית: וכי ה' צריך שולחן עם לחם? או אור נרות ממנורת הזהב? איך היינו מגיבים לאדם שמזג כוס תה לאלוקים לארוחת בוקר או מדליק נרות לארוחת הצהריים של ה'?

אברבנאל פתיחה לפרשת תרומה: בענין השולחן ולחם הפנים שעליו, מה היה הצורך במצוה הזאת, לשום י"ב חלות על השולחן ולבונה בתוכם, ושלא יאכל אדם מהם כל השבוע עד היום השביעי - האם היה זה לצורך גבוה?! והלא ה' יתברך אינו צריך אליו כי הוא הנותן לחם לכל בשר?

השאלה לא נגמרת אז, אלא מזדקקת במלוא העוצמה על ההווה הגלותי שלנו: לשם מה מקפיד יהודי לכוון רגליו לעבר נקודה מצומצמת של קילומטר בירושלים? וכי אם יכוון רגליו לאבו דאבי או להונג קונג - לא ימצא את האלוקים?!

ברכות ל,א: היה עומד בחוץ לארץ יכוון את ליבו כנגד ארץ ישראל ... היה עומד בארץ ישראל יכוון לבו כנגד ירושלים ... היה עומד בירושלים יכוון לבו כנגד בית המקדש ... היה עומד בבית המקדש יכוון לבו כנגד בית קדשי הקדשים ... היה עומד בבית קדשי הקדשים יכוון לבו כנגד בית הכפורת.

ביטוי נוגע ללב של התמיהה הזו, קיבלתי בשלהי הגלים הראשונים של הקורונה. בתי הכנסת הזמניים החלו להיסגר וכולנו חזרנו לבתי הכנסת הקבועים, בהתאם לדברי השולחן ערוך סימן צ: "לעולם ישתדל אדם להתפלל בבית הכנסת עם הצבור ואף על פי שיכול להתפלל בביתו בעשרה, מכל מקום ברוב עם הדרת מלך, וגם אין תפלתו של אדם נשמעת אלא בבית הכנסת".

אבל אישה מהצפון כתבה לי באותם ימים: כמה אתגעגע לתפילות החג אצלי בסלון, להלל חגיגי בימות הפסח ולקריאה בתורה בחול המועד (שאותה לא שמעתי שנים...). כמה אתגעגע לשלוש תפילות אצלי בבית, במרפסת ובסלון, בחיבור אישי ופנימי כל כך. כמה אתגעגע לרוח הזו שלא רצים בסערה למנחה וערבית, אלא ניגשים בנחת ומתפללים ברוגע. וכנציגת הנשים, כמה שמחנו שהגברים לא נעלמים מהבית בזמנים הכי קריטיים, אלא פשוט ניגשים להתפלל והנה הם בחזרה...⁴

ובכן, מה לאלוקים ולבית?

ב. הסבר פשוט אומר, שהבית לא נועד עבורו, אלא עבורנו. הקב"ה נמצא בכל מקום, אבל אנו לא יכולים למצוא אותו בכל מקום. האדם זקוק ל**תפאורה**, לחוויה **מוחשית** כדי להתעורר נפשית. הנפש זקוקה לחוויות פיזיות של ראייה, שמיעה ומגע, כדי לצמוח ולהיסחף אל המטאפיזי.

³ **בדיחה:** בנימין נתניהו נכנס לפגישה נשיאותית בחדר הסגלגל בבית הלבן. ראש הממשלה ראה על השולחן טלפון אדום עתיק והתעניין מה פשרו של המכשיר? דונאלד טראמפ הסביר שהטלפון הוא קו ישיר לאלוקים. אתה מוזמן לבצע שיחה לשמים, אבל זאת שיחה בינלאומית יקרה שכל דקה עולה 100 אלף דולר".
לאחר כמה חודשים השיב הנשיא ביקור בירושלים, והנה הוא רואה על שולחנו של נתניהו מכשיר טלפון דומה לזה שעומד על שולחנו. טראמפ התלהב וביקש לנצל את השהות בעיר הקודש כדי לפרוש את תפילותיו באזני האלוקים. הנשיא החל לתכנן מה לומר כדי לקצר את השיחה היקרה, אך נתניהו הרגיע אותו. "אתה יכול לדבר חופשי. מכאן, מירושלים, זו שיחה מקומית"...

⁴ מישהו אמר לי שהבעיה הכי גדולה עם הקורונה **שפתאום הנשים גילו כמה זמן לוקח להתפלל**... קודם היה הבעל נעלם לשעתיים ואומר שהייתה מנחה ארוכה, ערבית ארוכה, ופתאום עברנו להתפלל מתחת לבית ומיד עלינו הביתה בלי להתקרב זה לזה ולפטפט... וכך גילו הנשים שהתפילה היא הרבה יותר קצרה....

אנו מרגישים זאת מול אבני הכותל בירושלים, נוכח פרוכת ארון הקודש הלבנה בעשרת ימי תשובה ובשירת "לך אלי תשוקתי" בערב של היום הקדוש. להבדיל אלפי הבדלות, זה כמו בני זוג שעייפים ממרוץ החיים ומחליטים לצאת לחופש בפארק ירוק או על שפת הים. האווירה הפסטורלית שולפת מהבוץ ומפיחה חיים חדשים בקשר ביניהם.

המשכן וכליו נועדו לרומם לתוך עולם של קדושה. אש המזבח, נרות המנורה וריח הקטורת הם החוויות ששולפות אדם מבוץ הקיום ומרוממות לממד נשגב של רוח. בהערה⁵ הובא משל מושלם.

2. מורה נבוכים ג, מז: כל הכוונה במקדש שתיווצר התפעלות בלב הפונה אליו ושיפחד ויירא.

כך מפרש בנו של הרמב"ם את המילים "וזה שער השמים" (דלכאורה כיצד יש שער לשמים?):

רבי אברהם בן הרמב"ם: 'וזה שער השמים' - על ידי הכוונה אליו יתעלה, תגיע ההשגה למי שידע והתכוין... כאילו מקום זה שער להיכנס אל מי שתיארוהו שהוא יושב בשמים ורוכב שמים ברוך הוא.

באותה דרך מוסברת חובת התפילה בזמן הגלות לכיוון ירושלים. שכן כוונת הרגליים לכיוון העיר מחזק את **כוונת הלב**, כמובא בשולחן ערוך רבינו הזקן סימן צ ס"ד.

[העמקה יסודית: הנושא קשור לאחד הדיונים החשובים בפרשיות המשכן: מתי ה' מסר את הציווי לבנות את המשכן? התורה מציגה תעלומה גדולה. מצד אחד, הציווי על המשכן נמסר למשה **מזמן**, בפרשיות תרומה ותצווה. אבל משום מה, הציווי לא נמסר לישראל עד פרשת ויקהל, לאחר שנפערה באמצע התהום של חטא העגל והמחילה למחרת יום הכיפורים.

וכל אחד שואל מה קרה? מה פשר ההתמהמהות במסירת הציווי? מדוע משה לא מסר זאת מיד כשירד עם הלוחות הראשונות (או לפחות בפעם השנייה כשירד בכ"ט אב, לפני שעלה בפעם השלישית לקבל את הלוחות החדשים)? ואם חשב שחטא העגל מבטל את ציווי בניית המשכן, מניין לקח את ההיתר לחדש את הציווי אחרי יום הכיפורים?

רש"י מחדש שהפרשיות אינן כתובות כסדרן ואין מוקדם ומאוחר בתורה. הציווי על בניית המשכן נאמר רק **אחרי חטא העגל** ומסיבות צדדיות נכתב קודם. הסבר הדברים לדעת חלק מהמפרשים הוא מדהים: בניית המשכן הייתה מענה **לצורך הנפשי** שהתפרץ בחטא העגל: לתת **מוחשיות לאלוקות**.

בעוד שהאומות הקדומות האמינו באלים מוחשיים, כמו השמש והירח או האומה המצרית שעבדה את הטלה, היהדות היא הראשונה שמאמינה באל-מופשט שאינו נראה. וזה מעורר אתגר גדול בפני המאמין, משום שהאדם זקוק לחושים כדי לחוות את המציאות. הוא רואה, הוא שומע, הוא מריח, והוא מתקשה לתקשר עם משהו שאינו נתפס בכלים החושניים.

זה היה המניע הנפשי לעשות את העגל: הם האמינו בה' כמו קודם, אך ביקשו "**נעבד מורגש**", מציאות מוחשית שתחליף את משה רבנו, שהיה ממוצע נראה לעיניים והעניק השראה לעבודת ה'. כיון שכן, ציווה ה' על בניית המשכן וכליו בתור מענה לצורך החושי. הביקור במשכן יספק **חוויה פיזית**: אור הנרות, ריח הקטורת, דבקות הכרובים וכו' – יפעלו התפעלות בלב הרואים.

⁵ הקיסר פרנץ יוזף, מלך אוסטריה, היה אחד המנהיגים הבולטים באירופה. הוא היה שליט בלתי מעורער על אוסטריה והונגריה במשך 68 שנים. לאחר עשרות שנות מלוכה התמלא בגדולה עצמית והשתוקק לבנות סמל שינציח אותו לעד. המלך פנה אל בכיר האדריכלים באירופה וציווה להקים בניין אופרה משוכלל במרכז וינה שינציח את דמותו. אחרי חמש שנים של עבודה מאומצת, קם מבנה אדריכלי מרשים שכל אירופה דיברה עליו. האדריכל ציפה בהתרגשות לביקורו של המלך במבנה ושיילב הופעה מוסיקלית אדירה עם שלוש הטורים הגדולים. הערב המרגש הגיע ואלפי אנשים המתינו לכניסתו של הקיסר. השיירה המלכותית עצרה על יד הבניין, המלך הוציא את הראש מחלון המרכבה ואפילו לא ירד ממנה. הוא צעק: "טיפשים, בורים גמורים, חסרי הבנה באמנות ותרבות. לא ייקרא שמי על המבנה הכושל".

האדריכל ידע שסופו קרוב וניגש ברגליים כושלות: "בנית את אולם האופרה בקומת הקרקע, ונכנסים אליו במעבר חד מהרחוב. אבל אופרה אמורה להיבנות גבוה, כמה קומות מעל הקרקע. הדרך לאולם אמורה לעלות דרך מאה מדרגות, כדי להרים בהדרגה מהחיים הארציים. בקומה הראשונה הוא מסיר את המגפיים, בקומה השנייה הוא מעביר את הטלפון למצב שקט ובקומה השלישית הוא סוגר אותו לחלוטין..."

רש"י לא, יח: אין מוקדם ומאוחר בתורה, מעשה העגל קודם לצינוי מלאכת המשכן ימים רבים, שהרי ב"ז בתמוז נשתברו הלוחות וביום הכפורים נתרצה הקב"ה לישראל, ולמחרת התחילו בנדבת המשכן

ספורנו לא, יח: מפני מה לא הושג התכלית שיעד האל יתברך במתן תורה ... באמרו 'מזבח אדמה תעשה לי בכל המקום אשר אבא אליך' - עד שהוצרך לעשות משכן? והודיע שקרה זה בסיבת רוע בחירת ישראל [בחטא העגל] ... שהמה המרו והשחיתו דרכם ונפלו ממעלתם.

עד כאן הסבר פשוט. אולם כמובן שכל לב רגיש, מתקשה לקבל את ההבנה שהנושא הכי חשוב בתורה, שתופס הכי הרבה נפח בצורה בולטת ונאמרה עליו הלשון המופלאה "ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם", הוא רק תגובה מאולצת לחטא החמור ביותר.

אכן דעת הרמב"ן הפוכה מרש"י ולדעתו סדר הדברים הוא **כצורתו:** ציווי המשכן נאמר אחרי מתן תורה, הרבה לפני חטא העגל. רק משה הקפיא את הצינוי עקב החטא ומסר אותו אחרי המחילה.

רמב"ן ויקרא ח, א: על דרך הישר נצטווה משה במלאכת המשכן **קודם למעשה העגל** וכשנתרצה לו הקב"ה והבטיחו שישרה שכירתו, ידע מעצמו שמצוות המשכן במקומה עומדת וציווה לישראל.

הבה נטפס קומות אל התפישה החסידית המהפכנית, שהציג הרבי מליובאוויטש באחת השיחות הראשונות לפרשת תרומה. אנו נטען כי בית המקדש **מכוון אל החומר** ודורש לאחד את הבלי גבול עם הגבול. עד כמה שהקדושה הרעיונית היא גדולה, הנה כאשר הקדושה המופשטת באה לידי ביטוי בחומר עצמו - מושגת רמת התגלות אינסופית.

ג. הבה נפתח במשל גשמי: **אנטוני ואן לוונהוק, שחי בעיירה דלפט בהולנד לפני כ-400 שנה, היה אחד האנשים ששינה את העולם ותרם תרומה כבירה להבנת החיים. לוונהוק ניהל חנות בדים וסוחר בדים באותה תקופה, נהגו להשתמש בזכוכית מגדלת כדי להביט אל תוך ה בד ולבחון את האיכות שלו. סוג הבד, איכות התפירה, צפיפות החוטים וכו'.**

לוונהוק לא היה מרוצה מרמת ההגדלה שסיפקה הזכוכית והוא רצה לדעת יותר על הבד שלו. בלי להיות מדען, בצורה חובבנית למדי, החל לשכלל את מכשיר המיקרוסקופ שהומצא בהולנד באותה תקופה. הוא הצליח להגדיל עצמים יותר ויותר זעירים, הוא הביט עם המיקרוסקופ שלו לתוך כל יצור שזז בשטח, עד שהיה האדם הראשון בהיסטוריה שראה חיידקים. הוא גילה לתדהמתו שבתוך מה שנראה כחומר שטוח ומת, קיימים חיים פעילים, שלמעשה מכריעים את הבריאות שלנו.

ככל שהמיקרוסקופ התקדם והשתכלל, אנו יודעים הרבה יותר: לא רק שבתוך החומר קיימים חיים, אלא למעשה **החומר עצמו 'חי' ומתנועע**. כן, מה שנראה במבט חיצוני, כמו משטח דומם, קפוא ומת, אוצר בתוכו תנועה אדירה בלתי פוסקת. כיום יודעים שבתוך גרגיר החומר הזעיר ביותר, יש עולם שלם של אטומים ובתוך כל אטום יש חלקיקים זעירים שנעים במהירות עצומה.

יתירה מכך: לא רק שהחומר אינו דומם, כבוי ומת, אלא הוא נושא בתוכו כמויות של אנרגיה, שאינן קיימות ברעיון התיאורטי הגדול והמהפכני ביותר. החומר הוא כלי לאנרגיה רוחנית, יותר מכל מאמר, שיר או רעיון. הנה כמה דוגמאות, והראשונה מתחום האנרגיה הגרעינית⁶:

לפנות בוקר של 16 ביולי 1945, התאספו כמה שותפי סוד על יד העיר לוס אלמוס במדבריות ניו מקסיקו. הם חלקו ביניהם את הסוד הצבאי השמור אי פעם, שיכול להציל את העולם או להביא להחרבתו המוחלטת ח"ו. הם היו מובילי "פרויקט מנהטן", מיזם המחקר והפיתוח האמריקאי של הפצצה הגרעינית הראשונה בזמן מלחמת העולם השנייה.

⁶ שמעתי מהרב עדין אבן ישראל, החל מדקה 55:

[https://www.youtube.com/watch?v=xNZE7tPSCxg&list=PL0qsnZ7fML_CaTOSv8vRXcMWG6\(59zRGsi&index=97](https://www.youtube.com/watch?v=xNZE7tPSCxg&list=PL0qsnZ7fML_CaTOSv8vRXcMWG6(59zRGsi&index=97)

בשעה 05:29 בבוקר נשמע פיצוץ עצום בעוצמה השקולה לעשרים אלף טון חומר נפץ. רעם הפיצוץ הרעיד חלונות עד מרחק של 320 קילומטר משם, וכדור אש צהוב-כתום התפשט במהירות, ממנו היתמר עמוד עשן לגובה 12 קילומטרים אשר הלך והתעוות עד שקיבל את צורת הפטרייה.

הוברט אופנהיימר, הפיזיקאי היהודי שעמד בראש פרויקט לוס אלמוס ונחשב ל"אבי פצצת האטום", התבטא לנוכח הלהבה שהאירה את קרני הבוקר: "זה היה בהיר מאלף שמשות" (Heller auf tausend Sonnen). כלומר, האור היה בוהק פי אלף מאור השמש! שלושה שבועות אחר כך הוטלה הפצצה על העיר "ירושמה" ביפן והביאה לתחילת הסוף של מלחמת העולם השנייה.

אבל מה יצר את הפיצוץ העצום הזה? מדהים: כמות קטנה יחסית של חומר גרעיני. התגלית של האנרגיה הגרעינית אומרת כי **בכל מזלג או כוס, יש מספיק אנרגיה כדי לא להשאיר שום דבר שלם מסביב**. ובלשונו של אותו מדען: כמות קטנה של חומר גרעיני, יצרה להבה שהייתה חזקה פי אלף מהשמש! מי שיודע לבקע את גרעין האטום בתוך המזלג, יכול לייצר כוח פריצה שלא ישאיר כלום. כיום יודעים כיצד לבקע את גרעין האטום שנמצא בתוך אורניום, חומר מתכתי פשוט הרובץ באדמה, וכך פצצה במשקל 4 טון אורניום הביאה לקץ המלחמה הנוראה אי פעם.

אבל למה ללכת לפצצות וחומרי נפץ אם אפשר לדבר על חיים: האדמו"ר הרש"ב, מביא דוגמה קרובה לענייננו: טיפת האב הגשמית מאכלסת את הנפשיות הנשגבה על פני האדמה. זו הדרך היחידה להעביר את התכונות הנפשיות ולשכפל אדם. החומר הגס הוא תיבת האוצר המחזיקה בתוכה את הרצף הגנטי. בעוד שהשכל, התודעה והדיבור הם כוחות רוחניים נשגבים, הם אינם מסוגלים להעביר את עצמות הנפש, כמאמר העולם 'ראש אי אפשר לשתול'. הנואם המוכשר והחודר ללבבות ביותר, אינו יכול להעביר את תכונת הנואם עצמה על ידי הדיבור, אלא רק על ידי העברה פשוטה של דנ"א.

דוגמה נוספת שמביא שם הרש"ב: פיתוח שכל ורעיון, וכל שכן העברת השכל לאדם אחר, מתרחשת באמצעות אותיות גשמיות שנושאות את האור. הן ה'מוליך' שמעביר את האור הנפשי המופשט, בדיוק כמו אנרגיית החשמל שזקוקה לחוט ברזל גס כדי 'להוליך' הלאה.

הנה הקטע מהרבי הרש"ב:

3. ספר המאמרים תרנ"ט/ב: ידוע ההפרש בין השפעת השכל מרב לתלמיד, שהיא שפע רוחניות ובין השפעת הטיפה שהיא השפעה גשמית. דהשפעת השכל היא רק הארה לבד והארה שאינו נעשה מזה מציאות חדשה, דמי שאינו בעל מוחין, כמה שישפיע לו לא יועיל מאומה וכמאמר העולם 'ראש אי אפשר לשתול'. משא"כ בהשפעה גשמית נשפע מהות המוחין ממש עד שמוליד נפש שלם במוחין וכל כחות נפשו, עד שנעשה הבן כמו האב ממש ... והשפעה זו נמשכת בטיפה גשמית משום דהמשכת העצם אינה יכולה להיות דרך הרוחניות כי אם בגשמיות דווקא, ד'נעוץ תחילתן בסופן'.

קעת אפשר לעבור לרמה הרוחנית: החומר הוא אינו רק חומר, הוא כלי שמאכלס בתוכו אור אלוקי נסתר. בכוח מעשה המצוות, אנו מקדשים ומרוממים את החומר וחושפים את הניצוץ האלוקי שבו. אחד הביטויים החזקים ביותר לכך, הוא **התקדשות המזוזה**. אנו יודעים כי בריאות ופרנסה תלויים במזוזה, אבל אחרי הכול, מדובר בסך הכול בעור של פרה שטיילה קודם ברפת. אמנם זה הכוח שניתן בידיו של היהודי: המזוזה שנכתבה לשם שמים בידי סופר ירא שמים, מוציאה מתוכה את האור הטמון בה והופכת להיות מפתח של קדושה שמגן על הבית.

אבל הרבה יותר מכך: החומר אינו נושא סתם אור אלוקי, אלא אור נעלה הרבה יותר אפילו מזה הנמצא ברוח. ביטוי חסידי מפורסם אומר: "כל הגבוה גבוה ביותר – נופל למטה ביותר". היינו שהאבן הגבוהה ביותר בחומה, נופלת הכי רחוק. וכך ככל שנברא הוא נמוך מבחינה חומרית, כך הוא מבשר על שורש גבוה יותר. ככל שהגשמי הוא נמוך ומת מבחינה גלויה, כך שורשו מרומם וממשיך את האור הבלי גבולי לשרות בעולם הזה.

בכך מבאר רבינו הזקן את העובדה שבית המקדש היה נעלה בקדושתו מהמשכן. שכן המשכן נעשה רק מקרשי עץ ונעטף ביריעות בעלי חיים ואילו בית המקדש נעשה מאבן דוממת. דווקא הנמיכות שלה – מעידה על היותה כלי לדרגות הגבוהות ביותר.

זאת מצוות "ועשו לי מקדש": הקב"ה אומר למשה: **אני רוצה אותך, אתכם, את מה שמעסיק אתכם.** אני לא רוצה לשכון בערפל, אני לא מסתפק בלהיות מובן ברעיונות ובשכלים, אני רוצה לכבוש את מה שנתפס הכי רחוק: את החומר הגשמי. אני שואף שהזהב והכסף יבטאו את הגדולה והקדושה שלי. ודווקא כשיהודים מקדשים מקום מוגדר ומכניסים עצים ויריעות לשם שמים, הם מזילים מכיסם כדי ליצור שולחנות וכיסאות לכבודו של ה' – מבהיק אור נעלה שאינו נמצא אפילו בעולם האצילות.

לכן מכל העולם מכוונים לירושלים: כי הפיצוץ הגרעיני הכי גדול נמצא **במפגש בין רוח וגשם.** כששטח מוגדר וספציפי נמסר באהבה לשכינה, כשחומר מתקדש בידי אמנים וחרשים שמסרו ליבם לשמים – נוצרת נקודת ממשק בין מעלה ומטה. כך במענה לשאלת אותה אישה מרמת הגולן: מה חסר בחצר ביתי כדי להיות בית כנסת? התשובה החסידית היא: **חסר חומר. אין אבנים וקרשים שהתקדשו לשם שמים.** כל עוד נותרת הקדושה בלב, ברעיונות, במחשבות, היא אינה מעוררת את אותה הארה אלוקית נעלית, כמו כשחומר פשוט מתקדש ומיועד לכבוד שמים.

כיום איננו זוכים לראות את האור הזה, אין לנו את ה'מיקרוסקופ' האלוקי, שמאפשר לראות את הקדושה השורה בתוך החומר. אנו מתפללים לאור הגאולה השלמה, בה נזכה להבטחת "וראו כל בשר כי פי ה' דבר". אבל יש גדולים שהתברכו בעיני הרנטגן הללו כבר היום ובשבילם לא חרב הבית והם נמצאים כבר שם בגאולה:

בערב המלחמה הנוראה, הגיע האדמו"ר רבי אהרן מבעלז לבקר בברלין. הרבי מליובאוויטש היה אז אברך צעיר שחי חיים נסתרים מהעין הציבורית. הוא חפץ לפגוש את הצדיק מבעלז ועמד בתור ללחוץ את ידו. האדמו"ר עטף את ידו במגבת ולחץ את ידי הנוכחים באמצעות המגבת. כאשר הרבי התקרב, הסיר האדמו"ר את המגבת ולחץ ידו בחמימות. הוא פנה אל הנוכחים ושאל לזהותו של האברך. הם השיבו: "חתנו של האדמו"ר מליובאוויטש". הנהן הצדיק: "הרגשתי יד חמה..."

בהערה⁷ הובא קישור לסיפור מיוחד במינו.

ליקוטי שיחות ג/904: כלל ידוע ש'כל הגבוה ביותר – יורד למטה ביותר'. הקב"ה הוא נעלה מכל הגדרה ורק כאשר מתחברים מקום ולמעלה ממקום, גבול ובלי גבול ביחד, הדבר מסמל את כוח העצמות שהוא 'נמנע הנמנעות'... ולכן כל עוד התפילה והקורבנות אינן תלויות במקום, עדיין לא שורה עצמות האור האלוקי. ובמה הוא מתבטא? בהתחברות של למעלה ממקום עם מקום מוגדר.

בתכל"ס זה אומר דבר כביר: הדרך החזקה ביותר לעבוד את ה' היא **לקדש את הכישרון הגשמי.** יכול יהודי להרגיש 'קטן' על העיסוק הגשמי שלו ולשאול מהו יכול לתרום לה'? כאן בא המסר: תן לו את

⁷ כעת אפשר לקבל מבט עמוק על הסיפור הידוע, מהספר "משנת חכמים", לרבי משה חגיז, מהרבנים החשובים באירופה וברושלים לפני כ-300 שנה: מעשה באחד האנוסים בתקופת האינקוויזיציה שנמלט מספרד ולהגיע לצפת. פעם שמע דרשה מהרב בצפת אודות "כיכרות לחם הפנים" שהיו מניחים הכהנים לפני ה' בבית המקדש והרב נאנח ואמר כי היום אנחנו בגלות ואיננו יכולים לכבד את ה' עם הלחם המיוחד. היהודי התמים כאב את צער השכינה והציע לאשתו כי החל מהשבת הבאה תכין שני כיכרות יפים והוא יניח אותם לפני ה'. ביום שישי הבא, האישה אפתה חלות ריחניות והבעל הלך לבית הכנסת, פתח את ארון הקודש והניח את החלות בתוכו. הוא עזב את המקום בהתרגשות ובתקווה שהקב"ה ייקח את המנחה שלו. נכנס השמש לנקות את בית הכנסת לקראת שבת וליבו מר עליו. בביתו שרר עוני ולא היו מעות לקנות חלות לשבת. הוא ניגש לארון הקודש לשפוך ליבו לפני ה' ופתאום הרגיש ריח משכר של חלות טריות. הוא פתח את הארון ופלט זעקה. "תודה, ריבונו של עולם, שמעת את התפילה ושלת לי חלות טריות לשבת". אחרי תפילת ערבית, הציץ היהודי הספרדי ברטט בתוך ארון הקודש והוא כמעט התעלף. החלות לא היו שם. האלוקים לקח את המנחה שלו. רועד רץ הביתה לבשר לאשתו כי המתנה שלהם פרוחה לרקיע. כך הפך למנהג קבוע: הוא משאיר את החלות ביום שישי, השמש מוצא אותם אחרי הצהריים ושניהם מאושרים. יום שישי אחד, הגיע הרב מוקדם לבית הכנסת להתכונן לדרשה של שבת, ופתאום רואה את היהודי הספרדי מניח חלות בתוך ארון הקודש. הוא פרץ בצעקות, אבל היהודי הצטדק כי הוא נותן את הלחם לה' שולקח אותו לשמים. הרב החל לצעוק: "שוטה שכמותך, כלום ה' אוכל ושותה?!". עוד הם מתווכחים והשמש נכנס לקבל מהקב"ה את החלות שלו – ופתאום הבינו הכול.

באותו ליל שבת, הגיע שליח מאת האר"י הקדוש לביתו של הרב ומסר כי הוא לא יוציא שנתו. שכן מיום שחרב בית המקדש, לא נגרמה נחת רוח לפני הקב"ה כמו החלות של אותו יהודי זך.

עד כאן הסיפור, אבל מה משמעותו? מדוע באמת האפייה של הלחם עלתה כה גבוה? בפשטות ההסבר הוא בגלל **תום הלב.** אבל לפי האמור כאן, הנקודה מפתיעה הרבה יותר: היהודי הפגיש בין גשם ורוח והפך את האמונה הלוהטת לחלת קמח.

העט שאתה כותב בו, את המחשב שהנך מקליד בו, את הברזל, העץ והידע שלך. כל אחד יחשוב איך הוא יכול לתרום לקב"ה מהכישרון שלו, מהמומחיות והידע הגשמי שלו? כיצד הוא יכול להפוך את העסק עצמו למקום של בית מקדש? ככה חושפים אנרגיה גרעינית אלוקית.

תורת מנחם תשנ"ג ב/323: בירור הגוף ונפש הבהמית צריך להיות שהם עצמם יתהפכו לקדושה... כך שכאשר ישנו כח וכשרון בגוף ונפש הבהמית, הם עצמם צריכים להכריז 'אין עוד מלבדו'.

אחת הדוגמאות היפות היא סיפורו של הצייר ברוך נחשון: ברוך נולד בבית דתי לאומי בחיפה ובלט מילדות בכישרון הציור שלו. אחרי הצבא סחב אותו חבר להתוועדות בכפר חבד, הוא נשבה בקסם הניגונים והחליט להישאר בישיבת תומכי תמימים.

אחרי החתונה עם שרה, הם החליטו להגשים את החלום ולנסוע אל הרבי. ביחידות שארכה שלוש שעות, פרש לפני הרבי את ההתלבטות שלו: הוא אוהב לצייר, אבל אינו רואה כיצד זה קשור לקדושה. הרבי הדהים אותו במילים כבירות: "דורי דורות לא תיקנו את חוש הציור ואתה תתקן את החוש הזה". הרבי התחייב לפרנס אותו שנה שלמה, במהלכה יעמיק בלימוד הציור ואף הפנה אותו לארכיטקט מפורסם, שימליץ על מורה מתאים לרמה הגבוהה שלו.

ברוך החל לצייר מראות קדושים, את ירושלים, את חברון ואת שרפי מעלה המרחפים מעל ירושלים. אחרי שנים החליט לקיים תערוכה בארצות הברית לציורים שהלכו ונערמו. הוא נכנס ליחידות עם 2-3 ציורים והרבי הדהים ואמר שהוא רוצה לצאת לבקר בתערוכה שלו. למעשה, זאת הייתה אחת היציאות היחידות של הרבי מחדרו במשך יותר מארבעים שנה!. הרבי שהה בתערוכה קרוב לשעה והתעניין בכל אחד מהציורים, העיר והאיר. הרבי שאל איך הולכים המכירות והוא ענה: "כשאנשים שומעים את המחירים הם כמעט מתעלפים". הרבי הגיב: "תמכור לאנשים בריאים..."

זאת שליחותנו עלי אדמות. כל אחד צריך לתקן את החוש שלו, את תחום העבודה ואת המקום בו הוא מגשים את כישרון חייו. קצרה היריעה להאריך, אבל נקודה נוספת שקשורה לכאן היא נושא התקדשות החמורים לאורך הדורות, עליו שוחחנו בשיעור לפרשת שמות בשנה שעברה, עיי"ש.

אי אפשר לסיים בלי הקישור לשיטת הרמב"ן בתחיית המתים, בה עסקנו בשיעור לפרשת בשלח תשעח: בעוד שהרמב"ם סובר כי תכלית המציאות היא להגיע לחיי העולם הבא, ולכן ייעוד תחיית המתים הוא רק הכנה לפריחת הנשמות לגן עדן. הנה הרמב"ן סובר להיפך: השלב האחרון של המציאות הוא תחיית הנשמות והלבשתן בגופים גשמיים כאן בעולם הזה.

כאן עולה השאלה מה המעלה בכך? איך החיים בעולם הזה גדולים מחיי העולם הבא? התשובה בקצרה היא, שזה רגע השיא של המציאות. חיים שלמים נועדו כדי לקדש את החומר, אבל מעולם לא זכינו לראות את זיכור החומר. הגאולה היא הרגע בו ההיסטוריה כולה תפרוץ החוצה והחומר יצעק אלוקות, בקרוב וכפשוטו ממש.

**כתיבת הדרשות והשיעורים והפצתם באופן חופשי
מתאפשרת בתמיכתם של שלוחי הרבי ברחבי תבל**

**ובחסותו האדיבה של הנגיד החסידי
ר' שניאור ורעייתו יוכבד שיחיו מינסקי
להצלחה רבה בכל ענייניהם
ולעילוי נשמת מרת
שיינא בעשא בתיה בת יוסף דב**